

Splošno o Uredbi 1143/2014/EU (posodobljeno 2. 8. 2022)

Kaj so tujerodne vrste?

Tujerodne vrste so tiste vrste (rastline, živali, glive, mikroorganizmi), ki so bile vnesene na območje, ki ni njihovo naravno območje razširjenosti. V Uredbi 1143/2014/EU se izraz tujerodne vrste uporablja za vse žive osebkne vrst, podvrst ali nižjih taksonov živali, rastlin, gliv ali mikroorganizmov in zajema vse dele, gamete, semena, jajca ali propagule takih vrst, pa tudi križance, sorte ali pasme, ki bi lahko preživele ter se nato razmnoževale.

Kaj je invazivna tujerodna vrsta?

Invazivna tujerodna vrsta je tista tujerodna vrsta, za katero je bilo ugotovljeno, da njen vnos ali širjenje **ogroža ali ima škodljive vplive na biotsko raznovrstnost in povezane ekosistemske storitve**. Poleg škode za biotsko raznovrstnost, lahko invazivne tujerodne vrste negativno vplivajo tudi na gospodarstvo in zdravje ljudi.

Ali so vse tujerodne vrste tudi invazivne?

Ne. Številne tujerodne vrste so za ljudi koristne – večina kulturnih rastlin in domačih živali, ki so večji del naše prehrane, so izvorno tujerodne vrste. A nekatere tujerodne vrste se lahko v novem okolju ustalijo in se začnejo nenadzorovano širiti, s tem pa lahko negativno vplivajo na domorodne vrste, habitate in ekosisteme.

Kakšno je stanje v Evropi in v Sloveniji?

V Evropski uniji je po ocenah strokovnjakov okoli 12.000 tujerodnih vrst, od teh je 10–15 % invazivnih. Število invazivnih tujerodnih vrst zaradi obsežne svetovne trgovine, hitrega transporta, degradacije habitatov in podnebnih sprememb hitro narašča. Tujerodne vrste so zato vse večja grožnja biotski raznovrstnosti, povečujejo pa se tudi ekonomska škoda, stroški za njihov nadzor in vplivi na zdravje ljudi.

Tudi v Sloveniji v zadnjih letih beležimo hitro naraščanje števila tujerodnih vrst. Po ocenah strokovnjakov je v Sloveniji prisotnih okoli 990 tujerodnih vrst (rastlin, živali in gliv), od katerih je okoli 120 vrst invazivnih.

Zakaj je Evropska unija za področje tujerodnih vrst pripravila nov predpis?

Ko so tujerodne vrste prisotne v okolju, lahko neovirano prehajajo državne meje. Zato ravnanja v eni državi vplivajo tudi na vse sosednje. Za obvladovanje tujerodnih vrst je tako nujno sodelovanje skupine držav. Da bi učinkoviteje obvladovali tujerodne vrste, je bil leta 2014 na ravni Evropske unije sprejet nov predpis. [Uredba \(EU\) št. 1143/2014 o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst](#) vsebuje ukrepe za preprečitev vnosa nekaterih tujerodnih vrst oziroma, za vrste, ki so v EU že prisotne v naravi, ukrepe za omejitev njihovega širjenja.

Strogi zakonodajni ukrepi bodo predpisani le za manjše število tujerodnih vrst. Evropska komisija je na podlagi kriterijev iz 4. člena Uredbe 1143/2014/EU in po opravljenih ocenah tveganja leta 2016 pripravila prvi seznam 37 invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo. Nato je leta 2017, 2019 in 2022 seznam posodobila, nanj je dodala 12, 17 in kasneje še 22 vrst, tako je sedaj na seznamu skupaj 47

tujerodnih živali in 41 tujerodnih rastlin. [Seznam](#) (v slovenskem jeziku). Komisija bo seznam redno posodabljala.

Kdaj se začne izvajanje Uredbe 1143/2014/EU?

Ker se Uredba 1143/2014/EU neposredno (brez prenosa v nacionalni pravni red) začne izvajati v državah EU, so določila že veljavna tudi v Sloveniji. Uredba 1143/2014/EU je začela veljati 1. 1. 2015. Izvajanje številnih členov je mogoče od 3. avgusta 2016, ko je začel veljati predpis, ki določa prvi seznam invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo.

Katere vrste so na Seznamu tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo?

Na seznamu je od 2. avgusta 2022 88 tujerodnih vrst živali in rastlin, [Seznam](#) (v slovenskem jeziku). Za večino lahko opise vrst in fotografije najdete na [Rastline](#) in [Živali](#).

Kakšni ukrepi veljajo za vrste, ki so na Seznamu vrst, ki zadevajo Unijo?

Za vse vrste, ki so na seznamu Unije, veljajo najstrožji ukrepi za preprečitev vnosa in širjenja. Vse te vrste je prepovedano: vnašati v Unijo, razmnoževati, gojiti, prevažati, kupovati, prodajati, uporabljati, izmenjevati, posedovati ali jih izpustiti v okolje. Dovoljenih je le nekaj izjem, ki se nanašajo na posedovanje hišnih živali, prodajo v prehodnem obdobju ter za opravljanje raziskav o invazivnih tujerodnih vrstah ali njihovo ohranjanje *ex-situ*.

Zakaj na seznamu vrst ni nekaterih pri nas pogostih invazivnih tujerodnih vrst, na primer japonskega dresnika?

Na seznam invazivnih tujerodnih vrst se lahko uvrstijo tiste vrste, ki izpolnjujejo pogoje iz 4. člena Uredbe 1143/2014/EU, in sicer:

- (a) so tujerodne vrste na ozemlju Unije, z izjemo najbolj oddaljenih regij,
- (b) je pričakovano, da so sposobne vsaj v delu EU preživeti in se širiti v okolju,
- (c) da je verjetno, da bodo imele znatne škodljive vplive na biotsko raznovrstnost ali povezane ekosistemske storitve in lahko imajo tudi škodljive vplive na človekovo zdravje ali gospodarstvo.
- (d) da ocena tveganja, dokazuje, da je za preprečitev njihovega vnosa, naselitve ali širjenja potrebno usklajeno ukrepanje na ravni Unije,
- (e) da bo uvrstitev na seznam Unije verjetno preprečila, zmanjšala ali ublažila njihove škodljive vplive.

Za nekatere invazivne tujerodne vrste do sprejema seznama še niso bile izdelane celovite ocene tveganja. Za japonski dresnik in še nekatere druge zelo razširjene tujerodne vrste pa je bilo ugotovljeno, da tudi s sprejemom strogih ukrepov iz Uredbe 1143/2014/EU ne bi mogli več zmanjšati škodljivih vplivov.

Države članice sicer lahko pripravijo tudi nacionalne sezname invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo posamezno državo članico. Za te vrste lahko države članice ob izpolnitvi določenih pogojev na svojem ozemlju uporabijo ukrepe, ki so predvideni v Uredbi 1143/2014/EU.

Kje lahko dobim še več informacij o Uredbi 1143/2014/EU?

Več informacij o Uredbi 1143/2014/EU je zbranih na podstrani Evropske komisije za področje tujerodnih vrst:

https://ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm (v angleškem jeziku).

Izjava o omejitvi odgovornosti: Dokument ne predstavlja pravne interpretacije, temveč naše trenutno razumevanje Uredbe 1143/2014/EU, ki pa se lahko skozi izvajanje Uredbe tudi spremeni. Če želite pridobiti pravno interpretacijo, morate sami zaprositi za pravno mnenje

Besedilo je v celoti povzeto po dokumentu:

Jana Kus Veenvliet, Paul Veenvliet: [Predstavitev Uredbe 1143/2014/EU in razlaga, kaj izvajanje Uredbe prinese izbranim deležnikom](#). Poročilo o izvedbi III. faze projektne naloge Osveščanje o invazivnih tujerodnih vrstah, Uredbi (EU) št. 1143/2014 o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst in o odstranitvi orjaškega dežena. 2016,

ter ažurirano s podatki o izvedbenih uredbah EU iz leta 2017, 2019 in 2022.